

**GALLASOVÉ/
CLAM-GALLASOVÉ**
Po stopách šlechtických rodů / Noblesa severních Čech

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

**Sdružení pro stavebněhistorický průzkum
a Národní památkový ústav**

pořádají

18. specializovanou konferenci stavebněhistorického průzkumu

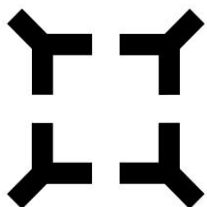
HISTORICKÉ STAVBY PROVOZNÍHO ZÁZEMÍ ŠLECHTICKÝCH SÍDEL

Státní hrad Grabštejn, 18. – 21. června 2019
v rámci projektu Po stopách šlechtických rodů
Gallasové a Clam-Gallasové: Noblesa severních Čech

Téma a cíl konference:

Již od prvních okamžiků lidského usazování měla naše sídla mnoho různých funkcí promítajících se do jejich uspořádání a podob. Postupem času se škála funkcí rozšiřovala a pestrost sídel zvějšovala. Vedle základní funkce obytné a útočištné, to byly účely spojené jak s obživou a mobilitou, tak s odpočinkem a společným setkáváním. Doprovázely je tak stavby výrobní, skladovací, chovatelské a pěstitelské, odpočinkové a relaxační i zábavné a sportovní. V souvislosti s rozvojem podnikání šlechty těchto staveb přibývalo v menších i větších vzdálenostech od jejich obytných sídel. V tématu naší konference nám proto jde pouze o ta zařízení tohoto charakteru, která jsou bezprostředně navázána na areály šlechtických rezidencí a přímo souvisí s jejich obytným, hospodářským a společenským provozem pro rodinu a dvůr svého majitele.

Šlechtická sídla u nás vedle klášterů představovala nejvyšší stupeň individuálních či komunitních sídel. Zejména u nich se škála funkcí zázemí, které zabezpečovalo jejich provoz, od jejich počátků v raném středověku v souladu s civilizačním pokrokem postupně rozšiřovala a obohacovala. Vždy však šlo především o zajištění potravy a schopnosti poskytnout dostatečný obytný komfort v našich klimatických podmínkách. Vedle kuchyní, které se někdy také stávaly samostatnými stavbami, do toho tak spadají všechny stavby související se zemědělstvím a hospodařením i stavby sloužící k uchování vypěstovaných plodin, tedy stodoly, kolny a sýpky. V užitkových zeleninových nebo bylinných i okrasných zahradách, v sadech a parcích najdeme obslužné domky, skleníky, oranžerie či ananasovníky. Na některá sídla přímo navazují rozsáhlé vinice se specifickými stavbami např. lisoven a vinných sklepů. Velkou skupinou jsou stavby pro chov domácího nebo lapeného zvířectva, chlévy pro hovězí dobytek nebo prasata, kurníky, ovčiny, voliéry, holubníky, psí kotce nebo rybí sádky a rybníky obklopující šlechtická sídla. Všechny tyto stavby se často soustřeďují do areálu hospodářského dvora, nedílné součásti každé větší

**GALLASOVÉ/
CLAM-GALLASOVÉ**
Po stopách šlechtických rodů / Noblesa severních Čech

rezidence. Při zintenzivnění zemědělské i živočišné výroby koncentrované na jedno místo bylo velmi brzo potřeba i zpracovatelských staveb, jako jsou pekárny, mlíčnice nebo jatka. Odtud je již jen krok k dalšímu výrobnímu podnikání šlechty se stavbami soustředěnými kolem jejich rezidence. Jistě nás napadnou pivovary se svým celým vybavením, lihovary, textilní manufaktury nebo mnoho dalších, specializovaných provozů. K hospodaření nebyla využívána jen pole a louky, ale i přilehlé lesy, u nichž se jejich užitná funkce propojovala s kratochvilnou a zábavnou, proto sem spadají i historické stavby obor, bažantnic nebo hájoven. Technické fungování rozrůstajících se areálů šlechtických rezidencí musely zajišťovat různé technické stavby – vodárny, trkače, kotelny atd. Se schopností mobility jak vlastní šlechty, tak i jejího podnikání dlouho souvisí např. stáje nebo kočárovny, posléze ale i třeba garáže. Velkou oblastí jsou již od pozdního středověku specializované stavby odpočinkové a relaxační jako různé altány, gloriety nebo rozhledny či stavby, které by se dnešní terminologií daly označit za sportovní – kuželny, míčovny, jízďárny a kolárny. U zvláště výstavných rezidencí najdeme i stavby věnované speciálně pěstování umění, divadlu nebo hudebním produkcím.

Škála staveb zahrnujících toto téma je tak velmi široká. Rádi přivítáme syntetické přehledové nebo srovnávací studie, ale i jednotlivosti upozorňující na zajímavý aspekt fungování šlechtické tvrze, hradu nebo zámku. Velmi potěšeni bychom byli i společenskými a sociologickými aspekty a doklady fungování a organizace provozního zázemí šlechtických sídel, která mohou barvitě dokreslit, nebo dokonce teprve ozřejmit stavební podobu některých objektů a zařízení. I velmi mladé dějiny a osudy fungování druhotně užívaných šlechtických sídel po ztrátě jejich původní funkce mohou být zajímavé.

Hrad a zámek Grabštejn je přímo ideálním místem pro toto téma konference. Původně středověký hrad z poloviny 13. století vybudovaný na ostrohu nad Václavickým potokem se postupně rozrostl a přeměnil na rozsáhlou renesanční a barokní zámeckou rezidenci s mnoha stavbami svého provozního zázemí pokrývajících rozsáhlý areál v širokém okolí. Nesmazatelný podíl na budování této struktury má především rod Gallasů, později Clam-Gallasů, který panství vlastnil od roku 1704 do roku 1945 a stojí tak za většinou staveb provozního zázemí, které dnes na Grabštejně najdeme. Je proto nanejvýš symbolické, že konference se koná v roce připomenutí významu tohoto šlechtického rodu jako součást celoročního programu akcí.

Možné formy referátu:

1. Tematicky průřezový nebo komplexní

- maximální délka referátu je 25 minut (20 minut referát, 5 minut diskuse)
- doprovodná dokumentace na panel (doporučeno – pro kuloárovou diskusi)

2. Upozorňující na jednotlivost

- maximální délka referátu je 10 minut (5 minut referát, 5 minut diskuse)
- doprovodná dokumentace na panel (doporučeno – pro kuloárovou diskusi)

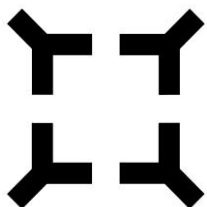
Příhlášku referátu s anotací příspěvku nutno zaslat do 31. května 2019 na e-mail svornik2019@gmail.com.

Z konference bude vydán sborník Svorník zařazený na seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Organizační informace:

Konference se bude konat na státním hradě Grabštejn, v konferenčním sále v prvním patře hradu ve dnech 18. – 21. 6. 2019. Závaznou přihláškou k účasti na konferenci, přihlášení příspěvku a formulář k objednání obědů lze stáhnout z webu Sdružení pro SHP www.svornik.cz. Podrobný program konference bude zveřejněn do 4. června 2019 na webu Sdružení pro SHP.

Na pátek 21. června 2019 je naplánována celodenní exkurze po Libereckém kraji. Hromadná autobusová doprava v rámci exkurze bude zajištěna autobusem vyjíždějícím z Grabštejna, kam se po skončení exkurze opět vrátí.

**GALLASOVÉ/
CLAM-GALLASOVÉ**
Po stopách šlechtických rodů / Noblesa severních Čech

Konferenční poplatek:

Poplatek činí 1900,- Kč (studenti 950,- Kč), jednodenní účast 850,- Kč. Členové Sdružení pro SHP a přednášející mají jednorázovou slevu 300,- Kč (platí i při jednodenní účasti, slevy se nesčítají). Poplatek zahrnuje účast na konferenci, konferenční materiály, občerstvení, poplatky během exkurze. Poplatek nezahrnuje ubytování, stravování a dopravu na konferenci.

Všem dopředu přihlášeným účastníkům konference bude při prezenci předáno potvrzení o zaplacení konferenčního poplatku. Ti, kteří však pro svého zaměstnavatele budou vyžadovat pro zaplacení konferenčního poplatku vystavení faktury, musí na níže uvedenou e-mailovou adresu poslat dopředu, nejméně 14 dnů před konáním konference, jmenovitou objednávku se všemi potřebnými údaji.

Přihlášky na konferenci, přihlášky příspěvků, dotazy:

Mgr. Michal Panáček, Mánesova 862, 470 01 Česká Lípa, +420 608 047 366, email: svornik2019@gmail.com

Ubytování:

Účastníci si ubytování zajišťují sami z nabídky v okolních pensíonkách.

Pension Morgenstern (1,8 km), Chotyně 9, tel: +420731474837, i.morgen@seznam.cz

Pension Barandov (2 km), Liberecká 400, Hrádek nad Nisou, tel: +420602 448013,

www.penzion-barandov.cr-ubytovani.info/Hradek-nad-Nisou.htm

Hotel Jimmy (3 km), Školní 440, Hrádek nad Nisou, tel: +420485109062, www.hoteljimmy.cz

Penzion La Campagna (3 km), Sokolská 356, Hrádek nad Nisou, tel: +420736482422, www.lacampagna.cz

Pension Sona (3 km), 1. máje 226, Hrádek nad Nisou, tel: +420485140585, pensionsona@centrum.cz

Pension Janata (3 km), Hradební 375, Hrádek nad Nisou, tel: +420606341818, www.pensionjanata.cz

Stravování:

Účastníkům, kteří si v přihlášce objednají obědy, budou zajištěny v budově konání konference v hradní krčmě v ceně okolo 100,- Kč a hromadně v místě konání páteční exkurze. Snídaně a večere si zajistí každý účastník sám individuálně. V Hrádku nad Nisou funguje několik restaurací v různých cenových relacích.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE
V LIBERCI

UNIVERZITA J.E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM
Filozofická fakulta

CENTRUM PRO DOKUMENTACI A
DIGITALITACI KULTURNÍHO DĚDICTVÍ